

بسمه تعالی

فصل چهارم

درس دهم

... که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها

آداب و رسوم ازدواج

برای ۲ ساعت درسی (حدود ۸۰ دقیقه مفید)

سوالات کلیدی:

- ۱- در منطقه شما چه آداب و رسومی برای ازدواج رایج است؟
- ۲- به نظر شما کدام یک از این رسوم به ازدواج بهتر کمک می کنند و کدام مشکل زا و موجب تاخیر در ازدواج جوانان هستند؟
- ۳- چگونه می توان این دسته از موانع ازدواج را کاهش داد و یا از بین برد؟
- ۴- ثبت قانونی ازدواج چه مراحل دارد و چه تعهداتی به دنبال می آورد؟

موقعیت:

پیدا کردن محل مناسب برای عروسی کاری آسان است مگر زمانی که پای مقایسه نیز به معادلات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی اضافه شود و یا عروس و داماد مشکل پسند باشند. از اقبال بد امید، آخرین عروسی ای که در فامیل سرگرفته بود حرف ها و حدیثهای مختلفی به دنبال داشت از جمله اینکه :

- " با این که خیلی خرج کرده بودن ولی دیدی چه غذایی دادن؟ اصلا شوید باقالیش رو نمی شد خورد" یا

- "این چه لباسی بود که دوماه پوشیده بود آخه؟!"

این ها بخش کوچکی از حرفهایی بود که به گوش امید رسیده بود و برایش دغدغه شده بود. امید این موضوع را با همسر آینده اش در میان گذاشته بود و حالا می خواست نظر مشترکشان را با پدرش در میان بگذارد:

امید: جای خوب با قیمت مناسب تو این شهر پیدا نمیشه بابا.

پدر: چطور؟ یعنی یه جا توی این شهر پیدا نمی شه که بشه یه عروسی آبرومند توش برگزار کرد؟

امید: عروسی آبرومند؟! شما هر کاری هم بکنین آخرش یه عده حرف میزنن و غرغر می کنن. این کجاش

آبرومند میشه؟

مادر: منظورت چیه؟ یعنی می‌خواهی مراسم نگیری؟ جواب فامیلو چی بدیم؟

پدر: این که نمی‌شه. هر کاری یه رسم و رسوماتی داره.

امید: من به فکر آبروی شمام، یادتون رفته عروسی دانیال چه داستانی شد؟ اصلاً دوست ندارم به خاطر ازدواج من پشت سرتون حرف باشه. درضمن الان خیلی چیزها عوض شده. خیلی از هم سن و سالهای من به جای سالن گرفتن و هزینه کردن برای غذا و شیرینی، یه لباس خاص برای عروس و داماد میگیرن، با یه گروه فیلمبردار حرفه‌ای قرارداد میبندن و یه فیلم خیلی قشنگ درست می‌کنن که براشون بمونه. بعدشم یه مسافرت رویایی میرن و خلاص.

مادر: پناه بر خدا! چه چیزایی میشنویم! منو بگو که فکر میکردم شما می‌خواهین پول مراسمتون رو برای یه کار خیر صرف کنین یا حداقل بذارین برای سرمایه‌کار یا رهن خونه خودتون.

پدر: عزیز من همین فکری که شما کردی میدونی چقدر هزینه داره؟ گروه فیلمبرداری و لباس خاص و مسافرت آنچنانی... تازه آخرش یک عروسی هم به فامیل بدهکار میشیم.

امیر: اگه همه طبق نظر تو عمل کنن، دیگه هیچ وقت عروسی دعوت نمی‌شیم و فامیل‌هامون رو نمی‌بینیم. درضمن به قول بابا انقدر هزینه هاش زیاد میشه که فقط فرزند ارشد خانواده‌ها می‌تونن ازدواج کنن. داداش من، به فکر هیچ کس نیستی به فکر جیب بابا باش که باید دوتا پسر رو زن بده و برای یه دختر جهیزیه بخره. **امید:** تو که فقط به فکر خودتی. بهت قول می‌دم اگه نوبت خودت بشه صد برابر بیشتر از من میفتی توی این حرفا.

امیر: به جان خودم اگه فقط به فکر خودم باشم، من می‌گم کاش همه تصمیم بگیرن تجملات بی‌خودی رو بذارن کنار، تا خیلی از جوونایی که به خاطر این چیزا ازدواج نکردن، اقدام کنن.

امید: خودت هم مثل اینکه خیلی منتظر/الاقدم هستی! داداش جون در دروازه رو می‌شه بست اما در دهن مردم رو نه. اگه تو بخوای عروسی بگیری که حرفی پشت سرش نباشه یا باید کلی هزینه بکنی یا مثل من کلاً بی‌خیال بشی و یه کار متفاوت بکنی. درضمن لطفاً برای من و خانومم نقشه نکش.

گفت و گو در کلاس:

- ۱- چرا بین دیدگاه امید و والدینش تفاوت وجود دارد؟ هریک از آنها چه نگاهی به مراسم عروسی دارند؟ (پیشنهاد می‌شود که کلاس به دو گروه تقسیم شود: یک گروه از دید والدین و بقیه از دید امید به قضیه نگاه کنند).
- ۲- شما معمولاً برای تصمیم‌گیری در مورد مراسمی مانند عروسی باید میان سه جنبه تعادل برقرار کنید:
 - انجام آنچه دلخواه شماست.
 - رعایت عرف و رسوم مورد قبول دیگران.
 - پرهیز از تجملاتی که باعث تاخیر در عروسی شما و دشوار شدن این کار برای دیگران می‌شود.

در موقعیت بالا به نظر نمی‌رسد که امید توانسته باشد به تعادل مناسبی بین این سه جنبه برسد. به نظر شما چگونه میتوان به چنین تعادلی رسید و موانع آن کدام است؟

طرح مسئله

ازدواج به عنوان یکی از کهن ترین سنت های بشر همواره با آداب و رسوم و قواعد متفاوتی در فرهنگ ها و جوامع گوناگون همراه بوده است. برخی از این آداب و رسوم در طول زمان یا به دستور دین بر اساس نیازها و ضرورت های تشکیل یک زندگی موفق و پایدار، شکل گرفته اند. به عنوان مثال این که مراسم ازدواج در حضور جمعی از اقوام و آشنایان برگزار شود، موضوعی است که علاوه بر برجسته کردن ازدواج به عنوان یک واقعه مهم، موجب به رسمیت شناخته شدن خانواده جدید در بین اطرافیان می شود و در نتیجه در رشد و پیشرفت آن موثر است

تصویر: بریده‌هایی از چند نمونه کارت عروسی ساده در کناره‌های صفحه آورده شود

اما برخی از مراسم ازدواج به دور از ضروریات و نیازهای واقعی و تنها از روی مواردی مثل چشم و هم چشمی یا رقابت های ناسالم شکل گرفته و به آن دامن زده شده است. تجملات و تشریفات بیش از حد یا اقدام به کارهایی که پرهزینه اند، از این دسته است. در ازدواج باید ضمن توجه به آداب و رسوم هر یک از دو طرف از این موارد دوری کنیم. نکته ی بسیار مهم این است که غرق شدن در تشریفات و تجملات در ازدواج نه تنها به خود ازدواج آسیب می رساند بلکه به دلیل ایجاد فرهنگ غلط و دشوار کردن ازدواج سایر جوانان، تاثیر منفی عمیقی هم بر جامعه دارد.

**** درس زندگی ****

اگر ازدواج را به میدان خودنمایی و تجملات تبدیل کنیم، هم به ازدواج خودمان لطمه زده ایم و هم به ازدواج دیگران

آداب و رسوم ازدواج

فعالیت گروهی در کلاس:

- ۱- در فرهنگ منطقه و خانواده شما چه آداب و رسومی برای ازدواج وجود دارد؟
- ۲- به نظر شما هدف از این آداب و رسوم چیست؟

۳- کدام یک از این سنت ها میتواند به موفقیت در ازدواج و آینده زوج کمک کند؟ کدام یک ممکن است عاملی برای ایجاد مشکلات در ازدواج باشد؟
برای پاسخ دقیق تر به سوالات فوق جدول زیر را در گروه خود تکمیل کنید (دو مورد در جدول به عنوان مثال آورده شده است).

سنت های رایج در ازدواج			
چه مشکلاتی ایجاد می کند	چه کمک هایی می کند	توضیح	
		مثال: تماس مادر با خانواده دختر به منظور کسب اجازه برای برگزاری جلسه خواستگاری	۱
		مثال: تعیین مهریه در جلسه ای با حضور بزرگان دو خانواده	۲
			۳
			۴
			۵
			۶
			۷
			۸
			۹
			۱۰

گفتگو در کلاس:

با توجه به مواردی که به صورت گروهی در جدول نوشته اید به دو دیدگاه زیر توجه کنید. سپس درباره سوالات در کلاس گفت و گو کنید.

دیدگاه اول: بسیاری از این آداب و رسوم آسیب زاست و فشار بسیاری بر خانواده ها تحمیل می کند و باعث ایجاد مشکل در ازدواج جوانان می شود!

تصویر: کلیشه هایی از روزنامه یا سایتها برخی درباره ازدواج آسان و برخی درباره تجملات ازدواج (شبیه به دو نمونه آرایه شده)

۱۲ پیشنهاد جذاب برای برگزاری یک عروسی کم‌خرج و ساده

یادتان باشد که لازم نیست حتما حلقه‌های گران قیمتی انتخاب کنید. می‌توانید از حلقه‌های ساده یا طلای دست دوم استفاده کنید. اگر هم برایتان طلا اهمیتی ندارد می‌توانید سراغ گزینه‌های دیگری بروید. به جای نو کردن همه وسایل شخصی، وسایلی که در دوران مجردی استفاده می‌کردید را به خانه جدید بیاورید. با این کار نه تنها در هزینه‌ها صرفه جویی کرده‌اید، بلکه با اسراف نکردن و استفاده صحیح از وسایلی که در اختیار دارید، برکت را به زندگی خود خواهید آورد.

دیدگاه دوم: اگر کسی توان مالی دارد، لازم است برای با شکوه تر شدن مهم ترین اتفاق زندگی فرزندش به همه این آداب و رسوم پایبند باشد!

راهنمای برگزاری جشن عروسی از ابتدا تا انتها
۴ یک عروسی رویایی با برنامه‌ریزی ایده‌آل

این روزها تقویم پر از مناسبت‌های خوب است و بازار جشن‌های عروسی دوباره داغ شده. البته حق با قدیمی‌هاست «عروسی به چشم تماشاگر آسان است». وقتی خودتان داخل گود باشید دیگر به این راحتی‌ها نیست.

- ۱- به نظر شما، پذیرفتن هر یک از این دو نظر چه پیامدهایی را از جنبه فردی و اجتماعی به همراه دارد؟
- ۲- به نظر شما چگونه می‌توان ضمن رعایت رسوم مفید، زوائد و تشریفات را حذف کرد؟
- ۳- چشم و هم چشمی و توجه بیش از حد به حرف مردم چه مشکلاتی در ازدواج ایجاد می‌کند؟ رعایت عرف تا کجا لازم است و خط قرمزهای شما در این موضوع چیست؟

*** درس زندگی ۱ ***

زمانی که حضرت علی (علیه‌السلام) از حضرت فاطمه (سلام‌الله علیها) خواستگاری نمود، رسول خدا (صلی‌الله علیه و آله وسلم) سؤال نمودند، «از نظر مادی چه داری؟»
 حضرت پاسخ دادند: «من یک اسب، یک شتر، یک شمشیر و یک زره دارم». پیامبر (ص) فرمودند: «اسب و شتر و شمشیر را در زندگی نیاز داری. برو زرهت را بفروش.»
 حضرت امیر آن زره را فروخت. با بخشی از پول آن مقداری جهیزیه تهیه نمود و بقیه آن را مهریه حضرت بتول قرارداد. هم مهریه مختصر بود و هم جهیزیه بسیار ناچیز و در حد وسایل موردنیاز و ضروری زندگی بود.

*** درس زندگی ۲ ***

"ممکن است این جریان خنده دار باشد ولی واقعا اتفاق افتاد. آن لحظاتی که با مصطفی بودم و حتی بعد از اینکه ازدواج کردیم، چیزی از عوالم ظاهری نمی دیدم، نمی فهمیدم. به پدرم گفتم: "جشن نمی خواهیم. فقط فامیل نزدیک". پدرم گفت: "مانعی ندارد. هرکار خودتان می خواهید بکنید". صبح روزی که بعد از ظهرش عقد بود، آماده شدم که بروم دبیرستان برای تدریس. خواهرم پرسید: "کجا می روید؟" گفتم: "مدرسه". گفت: "شما الان باید بروید آرایش، بروید خودتان را درست کنید... من بروم؟" رفتم مدرسه. آنجا هم همه می گفتند: "شما چرا آمدید؟" من تعجب کردم، گفتم: "چرا نیایم؟ مصطفی مرا همینطور می خواهد". از مدرسه که برگشتم، مهمان ها آمده بودند. خواهرم پرسید: "لباس چه می خواهی بپوشی؟" گفتم: "لباس زیاد دارم". گفت: "باید لباس عقد باشد" و رفت همان ظهر برایم لباس عقد خرید. همه می گفتند: "نمی خواهیم آبرویمان جلوی فامیل برود". من شاید اولین عروسی بودم که به دنبال آرایش و این ها نرفتم. گفتند: "داماد باید کادو بدهد به عروس". این رسم ما است. داماد باید انگشتر بدهد. من اصلا فکر اینجا را نکرده بودم. مصطفی وارد شد و یک کادو آورد. آن را باز کردم و دیدم شمع است. متن زیبایی هم کنارش بود. سریع بردم کادو را قایم کردم. اگر می فهمیدند، می گفتند: "داماد دیوانه است برای عروس کادو شمع آورده". خواهرم پرسید: "کادوی داماد کجا است؟" به او گفتم: "آن کادو انگشتر نیست". خواهرم عصبانی شد گفت: "می خواهید مامان امشب برود بیمارستان؟ این چه عقدی است؟ آبرویمان جلو همه رفت". بالاخره با هم رفتیم سر کمدمادرم و حلقه ازدواج او را دستم کردم و آمدم بیرون. مهریه ام قرآن کریم بود و تعهد از داماد که مرا در راه تکامل و اهل بیت و اسلام هدایت کند. اولین عقدی بود در شهر صور (در لبنان) که عروس چنین مهریه ای داشت! یعنی در واقع هیچ پولی در مهریه اش نداشت! برای فامیل و مردم عجیب بود این ها!!

مادرم متوجه شد انگشتری که دستم کردم مال خودش بوده. گفتم: "مامان، من تو حال خودم نبودم و گرنه به مصطفی می گفتم و او هم حتما می خرید و می آورد". مادرم گفت: "حالا تو را کجا می خواهد ببرد؟ کجا خانه گرفته؟" مادرم رفت آنجا را دید. فقط یک اتاق بود با چند صندوق میوه به جای تخت! مامان گفت: "آخر و عاقبت دختر من باید این طور باشد؟! ولی من در این وادی ها نبودم. همانجا همانطور که بود روی زمین می خواستم زندگی کنم. مادرم گفت: "من وسایل برایتان می خرم. طوری که فامیل و مردم نفهمند". آخر در لبنان بد می دانند دختر چیزی ببرد خانه داماد. جهیزیه ببرد، می گویند فامیل دختر پول دادند که دخترشان را ببرند! من و مصطفی قبول نکردیم مامان وسیله بخرد. می خواستیم همانطور زندگی کنیم....."

غاده، همسر شهید مصطفی چمران

از مجموعه کتاب های "نیمه پنهان ماه"

مسائل حقوقی ازدواج:

ازدواج پیوندی است که جنبه حقوقی و قانونی دارد بر این اساس، علاوه بر رسوم و سنتهای دینی و محلی، ضوابط و مراحل قانونی خاصی هم برای ثبت ازدواج در نظر گرفته شده است که لازم است به از آن آگاه باشیم. مهم ترین این مراحل به شرح زیر هستند:

مرحله اول: دریافت نامه از محضر

اولین گام برای ثبت ازدواج انتخاب محضر و مراجعه به آنجا برای ثبت ازدواج است. در این مراجعه همراه داشتن مدارک شناسایی زوجین و شناسنامه پدر زوجه الزامی است. با ارایه مدارک نامه‌ای دریافت می‌کنید که در آن دختر و پسر به آزمایشگاه مورد نظر برای انجام آزمایش‌های قبل از ازدواج معرفی می‌شوند. بدون داشتن این معرفی‌نامه، آزمایشگاه زوجین را نمی‌پذیرد.

مرحله دوم: مراجعه به آزمایشگاه

در آزمایشگاه با ارایه معرفی‌نامه محضر، مراحل زیر انجام می‌شود: آزمایش اعتیاد - تزریق واکسن کزاز (ویژه خانمها) - آزمایش خون (برای بررسی ابتلا به تالاسمی).

////////////////////

نکته:

برای افرادی که در نزدیکیانشان اختلالهای ژنتیکی وجود دارد یا زوجینی که نسبت فامیلی نزدیک با یکدیگر دارند، انجام آزمایش ژنتیک ضروری است که در کلینیکهای ویژه ای انجام می‌گیرد. از آنجا که ازدواجهای فامیلی ممکن است منجر به بروز بیماریهای خاص در فرزندان شود، مشاوره ژنتیک می‌تواند از بروز چنین مشکلاتی پیشگیری کند.

////////////////////

در ادامه زوجین باید در جلسه آموزشی که در آزمایشگاه برگزار می‌شود شرکت کنند. این جلسه یک ساعته برای آقایان و خانمها جداگانه برگزار می‌شود و در پایان این کلاس آموزشی جزوهای مربوط به آموزش‌های قبل از ازدواج به زوجین داده می‌شود.

پس از انجام این مراحل و با مشخص شدن نتیجه نهایی آزمایش‌ها برگه تاییدیه‌ای مربوط به نتیجه آزمایش اعتیاد، دریافت واکسن کزاز، نتیجه آزمایش خون و تاییدیه شرکت در جلسه آموزشی برای ارایه به محضرخانه به شما تحویل می‌شود. نتیجه این آزمایش تنها برای مدت یک‌ماه اعتبار دارد و اگر در این مدت عقد ثبت نشود، باید آزمایش تجدید شود.

مرحله سوم: ثبت ازدواج

حالا باید برای ثبت رسمی ازدواج دوباره به محضر مراجعه کنید. این کار با تعیین وقت قبلی از محضر انجام می‌شود. در ازدواج اول هر دختری (مگر در موارد خاص و با حکم دادگاه)، اجازه پدر و حضور وی در جلسه عقد و امضا کردن دفتر و عقدنامه، حتما لازم است. اطلاعاتی مانند نوع عقد و مدت آن، میزان مهریه، شروط عقد و... در زمان تعیین وقت از محضر باید به محضردار ارائه شود. این موارد باید قبلا مورد توافق زوج و خانواده‌های ایشان قرار گرفته باشد. روزی که برای ثبت رسمی ازدواج به دفاتر ثبت مراجعه می‌کنید بعد از اعلام شروط ازدواج به طرفین و جاری شدن خطبه شرعی عقد، باید دفتر بزرگ محضر را به همراه دفترچه‌ای که در اختیار شما قرار

می‌دهند امضا کنید. تعداد این امضاها کم نیست و هر کدام درباره موضوع خاصی است که باید قبل از امضا با دقت بخوانید. دقت داشته باشید که ازدواج یک تعهد قانونی است و پایبندی به مواردی که در دفترخانه امضا می‌کنید قانوناً برای شما لازم است و تخلف از آن جرم محسوب می‌شود. ثبت عقد در شناسنامه دو طرف هم توسط همان محضر انجام می‌شود.

////////////////////

چند نکته:

- در صورتی که قبلاً صیغه عقد موقت (اصطلاحاً صیغه محرمیت) بین زوج جاری شده باشد و مدت آن به پایان نرسیده باشد، قبل از عقد دائم باید باطل شود.
- بعضی از زوج‌ها با مراجعه به یکی از روحانیون معتمد به عقد دائم یکدیگر در می‌آیند که در این صورت با رایه گواهی از آن فرد، در محضر فقط مراحل قانونی طی خواهد شد و صیغه شرعی عقد تکرار نمی‌شود.
- در برخی موارد امکان حضور محضردار در جشن عقد و انجام مراحل قانونی در آن محل وجود دارد.

////////////////////

مرحله چهارم: دریافت عقدنامه

پس از چند روز عقدنامه رسمی زوجین آماده می‌شود و عقد، جنبه رسمی پیدا می‌کند. عقدنامه سند قانونی زوجیت شماست. یکی از کاربردهای عقدنامه این است که به وسیله آن می‌توانید برای دریافت وام ازدواج اقدام کنید. این نکته را به خاطر داشته باشید که تنها تا ۶ ماه پس از تاریخ تنظیم و صدور عقدنامه امکان دریافت وام ازدواج را دارید.

بیشتر بدانیم

شروط ضمن عقد

با توجه به ماده ۱۱۱۹ قانون مدنی طرفین می‌توانند هر شرطی که مخالف با مقتضای عقد نباشد در ضمن عقد ازدواج مطرح کنند، در قباله ازدواج مواردی به عنوان شرط ضمن عقد ذکر شده که دو طرف در صورت توافق آنها را امضا کرده و می‌پذیرند. به علاوه زوجین می‌توانند علاوه بر شروط چاپ شده در قباله، هر شرطی را که مایل باشند و خلاف مقتضای عقد نباشد، به آن اضافه کنند. مثلاً زن می‌تواند شرط کند که اجازه خروج از کشور را دارد و مرد نمی‌تواند مانع از خروج او شود یا زن حق انتخاب مسکن یا ادامه تحصیل و اشتغال به کار و حق حضانت اطفال (در صورت وقوع طلاق) را داشته باشد.

در پذیرش شروط ضمن عقد باید به این نکته توجه داشته باشید که این شروط پس از پذیرش جنبه قانونی پیدا می‌کند و تخلف از آن جرم است. بنابراین شروطی که مغایر باورهای شماست یا گمان می‌کنید به اصل اعتماد

و صداقت که پایه اصلی ازدواج است لطمه می‌زند تعیین نکنید. شروط مورد پذیرش طرفین باید در توافقیهای اولیه ازدواج با کمک دو خانواده مشخص شود.

مهریه

مهریه مالی است که مرد در ازدواج به زن می‌بخشد و هر زمان که زن اراده کند باید آن را به او بپردازد. مبلغ مهریه بدهی مرد به زن محسوب می‌شود و مرد باید در هنگام ازدواج توان پرداخت مهریه را در خود ببیند. بنابراین باید از تعیین مبالغ نجومی یا تعیین چیزهایی که فراهم کردن آن ممکن نیست به عنوان مهریه خودداری کنید. طبق فرمایش پیامبر اسلام (ص) بهترین ازدواج آن است که با مهریه سبک انجام شود. همچنین حضرت علی علیه‌السلام فرمودند: «مهریه‌ها را زیاد نکنید، زیرا این کار باعث دشمنی میان شما خواهد شد»

پرسش:

به نظر شما چرا بعضی از جوانان اقدام به تعیین مهریه‌های سنگین یا غیر واقعی می‌کنند و این کار چه تبعاتی دارد؟

پایان بخش بیشتر بدانیم

یک نکته: ازدواج آسان

احتمالاً راجع به ازدواج دانشجویی و یا ازدواج آسان، مطالبی را از رسانه‌ها شنیده‌اید. در این روش که به همت سازمان‌ها (از جمله سازمان ملی جوانان)، نهادهای رهبری در دانشگاه‌ها و یا موسسات مردم نهاد (سمن) اجرا می‌شود، مجموعه‌ای از همه آنچه که برای شروع یک زندگی مشترک مورد نیاز است به زوجین معرفی می‌گردد که می‌شود همه آنها را با هزینه‌ای مناسب تهیه کرد. گاهی هم سازمان یا موسسه، اقدام به برگزاری جشنی مشترک برای چندین عروس و داماد می‌کند که بسیار جذاب و متفاوت و دیدنی نیز هست.

پرسش: بررسی کنید در منطقه شما چه امکاناتی از این نوع وجود دارد؟

جمع بندی

در درس حاضر برخی از آداب و رسوم ازدواج را بررسی کردیم. چنان‌که دیدیم ازدواج با توجه به جایگاه مهمی که در زندگی فرد و همچنین در مناسبات جامعه دارد از گذشته با رسوم مختلفی همراه بوده‌است. نکته مهم در این بین آن است که برخی از این رسوم آنچنان به خرافات یا تجملات آلوده شده‌اند که کارکرد اصلی خود را که

همان رسمیت بخشیدن به پیوند میان یک دختر و پسر یا کمک به آغاز آسان‌تر زندگی تازه ایشان است از دست داده‌اند. مهم است که تلاش کنیم ضمن پایبندی به رسوم مفید ازدواج، رسوم دست و پاگیر را کنار بگذاریم. در این درس همچنین با توجه به جنبه رسمی و قانونی ازدواج، بر ضرورت آگاهی از مراحل ثبت ازدواج و تعهدات قانونی که با ازدواج بر عهده می‌گیریم تاکید شد.

###سوالاتی برای تفکر بیشتر###

۱. شما برای ازدواج خودتان از چه آداب و رسومی پیروی خواهید کرد؟
۲. اگر شما بخواهید رسم جدیدی را پیشنهاد بدهید که اثر سازنده‌ای داشته باشند و به موفقیت و پایداری ازدواج کمک کند چه موردی را مطرح می‌کنید؟

برای مطالعه بیشتر ۱

نگاهی به آداب و رسوم ازدواج در ایران

از گذشته تا امروز آداب و رسوم مختلفی برای ازدواج در مناطق مختلف کشورمان رواج داشته است. برخی از این رسوم در مناطق مختلف مشترک هستند و برخی ویژه منطقه یا قوم خاصی هستند. همچنین برخی از این رسوم در طول زمان تغییر یافته یا فراموش شده‌اند. در زیر تنها به دو نمونه اشاره می‌کنیم:

مراسم عروسی یا ازدواج در برخی مناطق شمال ایران

- خواستگاری از دختر توسط اقوام نزدیک داماد صورت می‌گیرد و بعد از رضایت عروس و خانواده‌اش، فردای آن شب غذا و شیرینی تهیه دیده برای خانواده عروس می‌فرستند.
- برای مراسم آره گیرون یا بله برون به خانه عروس می‌روند و با دادن انگشتر به عروس در واقع او را برای پسرشان نشان می‌کنند. در همان شب بله برون میزان مهریه را نیز معین می‌کنند بعد از این مراسم دوران نامزدی آغاز شده که معمولاً از ۶ ماه تا ۲ سال طول می‌کشد.
- برای دعوت کردن مردم به عروسی، زنی را به عنوان خور گیر یا خبر گیر به خانه‌های مردم می‌فرستند تا همگی را برای عروسی دعوت کند.

- یک روز قبل از جشن از خانه داماد تمام ملزومات جشن عروسی از قبیل برنج، مرغ، گوشت، روغن به نام خرج بار، را بار اسب می کنند و پای کوبان به خانه عروس می فرستند.
- مردم نیز کمک‌هایی به نام سوری در مجمع‌های مسی گذاشته و روی آن را با پارچه‌های رنگی می پوشانند و آن را بر سر گرفته به خانه داماد می برند.
- جهاز عروس را یک روز قبل از عروسی به خانه داماد می برند.

بعضی آداب و رسوم قدیم ازدواج در تهران و برخی شهرهای بزرگ

- معمولاً وقتی پسر به سن ۱۷ - ۱۸ سالگی می‌رسید، پدر و مادر به اصطلاح آستین بالا می‌زدند و مقدمات ازدواج را برایش تدارک می‌دیدند. در آن روزگار، دیدار دختر و پسر قبل از جاری شدن صیغه عقد، غیرممکن و سرنوشت آنها در دست پدران و مادرانشان بود. تا قبل از عقد، کمتر پیش می‌آمد دختر و پسر حتی یک نظر یکدیگر را ببینند، مگر آنکه با همدیگر فامیل باشند. پس از محرم و صفر که ماه‌های بدشگون و عزاداری بود، با فرارسیدن ماه ربیع‌الاول و ربیع‌الثانی، خانواده‌های دختردار گوش به زنگ بودند؛ زیرا مردم عقیده داشتند ازدواج در این دو ماه خوش‌یمن است، و خواستگاری‌ها بیشتر در این زمان انجام می‌شد و عقد و ازدواج در آن سر می‌گرفت.
- برای پیدا کردن دختر و پسر مناسب، خانواده‌ها دوست داشتند حتی‌الامکان داماد یا عروس را میان خویشان، بستگان و آشنایان پیدا کنند. در درجه بعدی، یکی از آشنایان خانواده دختر اعم از همسایه، دوست، همکار و اقوام از کمالات دختر و متقابلاً اقوام پسر از برازندگی پسرشان تعریف می‌کردند. این‌گونه بود که زمینه مراسم خواستگاری فراهم می‌شد. نوع دیگر آشنایی، از طریق مردان خانواده در بازار یا محل کسب و کار صورت می‌گرفت. آنها وقتی متوجه می‌شدند فلان شخص دختر دارد میان پدر دختر و پدر پسر قول و قرار می‌گذاشتند. راه دیگر، آن بود که زنان خانواده پسر مجالس جشن، مهمانی، سفره و مولودی به‌راه می‌انداختند تا دختر مورد نظر را پسند کنند و از سنگین‌پوشی یا سبک‌پوشی، سادگی یا آرایش، کم‌حرفی یا پرحرفی او متوجه می‌شدند که آیا این دختر مناسب پسرشان هست یا خیر. عده‌ای هم در زیارتگاه‌ها، مراسم تعزیه و روضه، دختر مورد نظر را پسند می‌کردند و می‌توانستند دختر نجیب یا سبکسر را از طریق نحوه نشستن، نوع عزاداری و... تشخیص دهند. زنان دلاله هم از دیگر واسطه‌های ازدواج بودند و خانواده‌ها را با هم آشنا می‌کردند.
- برای خواستگاری رفتن، تعیین ساعت و روز برای خانواده پسر بسیار مهم بود. بسیاری بر این باور بودند که روز چهارشنبه مبارک‌ترین روز برای رفتن به خواستگاری است. از آنجا که در آن ایام رسم بر این بود که خواستگار سرزده و بدون اعلام وقت قبلی به خانه دختر بیاید، همیشه یکی از اتاق‌ها (اتاق‌های شاه‌نشین، پنج‌دری و ارسی) برای پذیرایی آماده بود. خواستگاری‌ها به این علت سرزده می‌آمدند که از وضع خانه، پاکیزگی یا شلختگی صاحب منزل آگاه باشند.
- دوران نامزدی خیلی طول نمی‌کشید. بالاخره خانواده داماد خبر می‌داد که فلان روز، ساعت سعد است و می‌خواهیم دختر را عقد کنیم. بعد از تعیین ساعت مبارک، اسباب عقد، طبق کشان به خانه عروس برده می‌شد.

اسباب عقد شامل آینه و شمعدان، خوانچه نان و اسفند، رخت عروس، طبق نقل و کاسه نبات، طبق کله‌قند، طبق میوه، طبق شیرینی، شیشه‌های گلاب و ... بود.

- چند زن، دستمال‌های نقل را جلوی آشنایان می‌گرفتند و به‌این‌ترتیب، آنها را به مراسم دعوت می‌کردند. (در آن دوران، کارت دعوت متداول نشده بود) اما دعوت‌های مردانه این‌طور بود که یک مرد خوش‌خط چندین «رقعه فدایت شوم» برای دوستان و آشنایان می‌نوشت و این دعوتنامه‌ها را به دست ایشان می‌رساندند.

پرسش: از آداب و رسوم ازدواج در نقاط مختلف کشور خودمان چه می‌دانید؟

برای مطالعه بیشتر ۲

مراسم ازدواج در هر کشوری با تفاوت‌هایی نسبت به دیگر کشورها برگزار می‌شود و فرهنگ‌ها و ملت‌ها و سنت‌های دیرین در این‌گونه مراسم بسیار تأثیرگذار هستند. در اینجا به چند رسم ازدواج در کشورهای گوناگون اشاره می‌کنیم. برخی از این رسوم برخاسته از یک فکر و ایده‌ی درست و منطقی است و به صورت نمادین برای تاکید بر پایداری زندگی مشترک بنا نهاده شده اگرچه ممکن است روش اجرای آن به درستی انتخاب نشده باشد و یا در گذر زمان دچار تغییرات فراوانی شده باشد؛ اما برخی هم اساساً جنبه خرافات دارند.

سوئد: در کشور سوئد رسم بر این است که از طرف مادر عروس یک سکه نقره در کفش راست او و از طرف پدر عروس نیز یک سکه طلا در کفش چپش قرار می‌گیرد و عروس باید به نشانه احترام و حمایت از پدر و مادرش تا پایان مراسم این سکه‌ها را در کفش خود نگه دارد.

آمریکا: در بین سیاهپوستان آمریکایی نیز مرسوم است که عروس و داماد با یک پرش زندگی جدیدشان را آغاز می‌کنند. آنها با انجام این کار به صورت نمادین از تمامی مشکلات و نگرانی‌هایی که پیش از این با آن مواجه بوده‌اند با موفقیت عبور کرده و زندگی جدیدی را آغاز می‌کنند. همچنین در میان برخی دیگر از اقوام آمریکا مرسوم است که زوج جوان در مراسم عروسی هر کدام یک طرف جامی را با نوک انگشتان دست می‌گیرند به نحوی که اگر هریک دست خود را بکشند جام بلورین خواهد افتاد و می‌شکند. عروس و داماد در این حالت چند قدمی حرکت می‌کنند. این لیوان نماد عشق است و منظور از این رسم آن است که برای محافظت از عشق در زندگی باید هر دو با هم حرکت کنند و با هم هماهنگ باشند.

چین: چینی‌ها عروسشان را همراه زنان سالمند و با تجربه روانه خانه بخت می‌کنند و معتقدند که حضور زنان جوان و مجرد در کاروانی که عروس را می‌برند بدیمن است. در چین رسم بر این است که عروس هنگام ترک خانواده حتماً باید گریه کند تا نشان دهد که نمی‌خواهد آنها را ترک کند. همچنین در مراسمی سنتی، عروس به والدین خود و خانواده همسر جدیدش به نشانه احترام، چای تعارف می‌کند. البته امروزه این مراسم صورت تازه‌ای دارد و داماد نیز با عروس در تعارف چای همراهی می‌کند.

آلمان: در برخی نقاط آلمان پیش از آغاز مراسم ازدواج اقوام عروس و داماد تعدادی ظرف می شکنند. و زوج جدید باید با کمک هم این ظروف شکسته را جمع آوری کنند. آنها با این کار آمادگی خود را برای یاری کردن هم در مشکلات زندگی نشان می دهند.

ارمنستان: به عروس و داماد گفته می شود "روی یک بالش پیر شوید" که کنایه از آن است که هرگز از هم جدا نشوید. این عبارت را روی کارت دعوت هایشان چاپ می کنند و یا بر روی هدایای یادگاری که به میهمانان می دهند، حکاکی می کنند. رسم است که عروس قبل از ورود به خانه‌ی داماد یک ظرف چینی را با پاشنه کفش می شکند.

هلند: در کشور هلند، در کنار میز عروس و داماد در تالار، یک شاخه درخت زیبا قرار می دهند و روی میزهای میهمانان، برگ های کاغذی که با ریان های رنگی تزیین شده اند قرار داده می شود. میهمانان ها، آرزوهایشان را برای خوشبختی زوج تازه روی این کاغذها می نویسند و عروس و داماد بعدا آن ها را می خوانند و به درخت آویزان می کنند. به این درخت درخت آرزو می گویند.

کره: در شب عروسی اعضای خانواده عروس و داماد بر سرشان آجیل، بخصوص آلو خشک می ریزند و معتقدند که اگر عروس مقداری از آجیلها را جمع کند فرزندانشان زیاد خواهد شد. در برخی مناطق کشور کره جنوبی یک سنت عجیب و خنده دار وجود دارد و آن این است که بعد از مراسم خواستگاری داماد را کتک می زنند. اما جدای از عجیب بودن این رسم قدیمی، کنایه ای در پس آن نهفته است و آن این است که به داماد می فهمانند که از این به بعد در زندگی ممکن است با ناملایماتی روبرو شوی، پس قدرت تحمل خودت را افزایش بده.

کامبوج: در مراسم ازدواج در کامبوج یک دستبند که بر آن گره‌ای قرار دارد به زوج هدیه داده می شود. این دستبند نماد آرزوهای خوب بزرگان فامیل برای عروس و داماد و خوشبختی برای آنها است.

مالزی: در مالزی سینی‌های غذا را با مقداری پول به خانه عروس حمل می کنند و در جشن نیز تخم‌مرغ‌هایی را تزئین می کنند و اعتقاد بر آن است که تخم‌مرغ نمادی از باروری است و با این کار زوج جوان فرزندان زیادی خواهند داشت.